

37
26

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA;
De

ΑΔΗΦΑΓΙΑ

Sive

INTEMPERAN-
TIA EDENDI, NOCVA.

Quam

DEO BENEDICENTE,

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO;
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO;

DN. FRIDERICO WILHELMO,
MARCHIONE BRANDENB. ELECTORATUS
HEREDE, E. R.

FUSSU GRATIOSÆ FACULTATIS MEDICÆ

SUB PRÆSIDIO

EXCELLENTISSIMI VIRI

DN. GEORGII ERNESTI STAHL,
MED. DOCT. AC PROF. PUBL. h. t. DECANI,
PATRONI AC PROMOTORIS SUI ÆTATEM COLENDI,

PRO LICENTIA

Summos in ARTE MEDICA Honores, Jura, ac Privilegia
legitime capeffendi,

Ad d. April. A. M. DCC. horis ante- & pomeridianis
Publicæ Eruditorum disquisitioni proponet

HERMANNUS VOGEL, Hervordienfis.

HALÆ MAGDEB. Literis Chr. Henckelii, Acad. Typ.

PROOEMIUM.

Eritò certè exclamant

Abderitani, in sua ad Hippocra-
tem Epistola: *Φεῦ, ὡς ἂν τὰ ἀγαθὰ*

περισσεύσαντα, νόσοι τυγχάνουσιν.

*Eheu, itane etiam ex bonis rebus mo-
dum excedentibus, morbi obtingunt?*

Cum enim ex omnibus illis rebus,

quas homines boni nomine censent, nihil sit, quod non certum respectum involvat, cujus intuitu pro tali habeatur: Ita, simulatque ille cessat, aut planè diversum intercedere contingit, perit etiam illa bonitas, aut transit planè in deterius, ut mali potius effectus infamiam incurrat. Est verò de numero respectuum horum ipse omnino Modus, tum ratione continuæ quantitatis, seu mensuræ, tum discretæ, repetitæ, seu temporis: Hos terminos quicquid migrat, subit mox nigrum illum calculum Hippocratis (2. aphor. 52.) *πάν τὸ πολὺ, τῇ φύσει πολέμιον, ὅτις οὐκ ἐστὶν ἀγαθὸν, ἀλλὰ κατὰ φύσιν ἐχθρὸν.* Quam verum hoc sit in rebus Physicis, vel inde facilè intelligi poterit, quod omnium harum, principia generalissima sint materia & Motus. Quorum utrorumque indivisa penitus conditio, cum sit quantitas, ejusque proportio; quæ fieri potest, quin quilibet insignis hujus error, effectum post sese trahat, non bonum, sed *πολέμιον*, laboriosum, refra-

ctarium, repugnantem. Sive enim *Naturam*, in genere, pro ipso *Motu*, quatenus *principium* rerum Corporalium dicitur, nempe *activo*, accipiamus; sive pro agente quodam, Motum hunc, tanquam effectum in materiam aut in materiâ, efficiente, agnoscamus; utroque certè sensu necessaria deprehendetur talis, inter agens & ptiens, inter Motum seu movens, & movendum, proportio, quæ non omnem, sed justam quantitatem, exigat aut admittat. Præterea, ad corporis molem convenientem & determinatam ipsam quoque constituendam, non nisi certa & determinata materiæ quantitas conveniet: quæ sive major sit justò, sive multò minor, nihil inde instituto respondens prognascetur.

Exserunt sese hæc incommoda multis modis in negotio Nutritionis, quod ejusmodi excessibus variè, & sæpè vehementer, perturbatur. Si enim non modo concoctionem, & distributionem respicias, sed etiam secretionem debitas, & excretionem, & necessarios illos respectus, qui inter jam coctum, & crudum, intercedunt, & temporis convenientem rationem omni modò requirunt; Nullum utique remanebit dubium, quin perversio quantitatis, temporis, successus etiam mutui & quasi loci proportio turbata, totam laboris hujus summam perturbare possint.

Quod cum ita sese habeat, & magnæ sæpè considerationis molestiæ ab hac radice propullulent, in sensibilibus præcipue infantum, infirmorum, aut aliter consuuetorum, corporibus; Ita ut in Praxi Medicâ modo prægressæ causæ titulum mereatur, modo antecedentis, seu fomitis culpam, sustineat ejusmodi excessus: Placuit nobis hanc materiam Disputationis nostræ Inauguralis

❁ (5) ❁

ralis constituere, & de *ἄδνηφαιρία*, seu **INTEMPERAN-**
TIA EDENDI NOCUA, quæ memoratu digna vi-
dentur, in medium proferre.

DEUM Teroptimum Maximum humillimè rogo, ve-
lit clementissima sua Benedictione conatus nostros, ad bo-
num successum & finem, benignissimè dirigere.

CAP. I.

ἄδνηφαιρία quid sit?

N *Equè satiètas, nequè fames, nequè quicquam aliud bonum est, si modum excesserit*, inquit Medicorum Princeps, 2 Aphor. 4. Ino verò in 6. *Epidem. commate 4. text. 22. Exercitium sanitatis ponit, in ἀνογία τροφῆς in alimen-*
torum non ad plenam satiètatem assumptione; Tantò minus verò
convenit hæc ipsa, in *morbidis corporibus*, quandoquidem eo-
dem teste, 2. *aph. 10. Impura Corpora, quo magis nutriveris, eò ma-*
gis læseris. Unde quidem tanto magis fugienda semper est illa
edendi *Intemperantia*, quæ omnibus hujusmodi censuris nota-
tur, *Græcis ἄδνηφαιρία* dicta, ab ἄδνη, largiter, affatim, & φαγεῖν,
edere.

Fatemur quidem libenter, quod *vox* hæc ipsa, apud *Gale-*
num æquè ac *Hippocratem* vix compareat; interim cum juxtà *Ga-*
lenum, in verbis facilibus esse liceat, dummodo in rebus conve-
niamus; Placuit vocabulum, notæ de reliquo & planæ significa-
tionis, non aspernari.

Est verò *ἄδνηφαιρία*, *excessus in quantitate* esculentorum affu-
mendorum; quo eadem vel in nimia mensura, vel nimio ingur-
gitandi impetu & præcipiti ingluvie, ingeruntur, vel utrumque
simul contingit. Dicitur quoque *Voracitas*, pejore, *Voratio*,
nequè ipsamet satis cultâ appellatione, uti *Aviditas*, nimis ge-
nerali significatu.

Differt à *Fame*, & variis hujus perversitatibus, dum ferè
magis *consuetudinem*, aut *gustus lenocinium* sequitur *ἄδνηφα-*
ρία;

yla; Cum *fames*, *naturalis* quidem, *labores* & *tempus* sedetur: *Præternaturalis* verò, & *objectis* & *duratione* varie discrepet, & ferè *manifestiores* & *causas* & *effectus p. n.* comites habeat, quam simplex *ἀδνηφαγία*.

Imò verò *provocatur* nostri census edendi libido aut abundantia, magis à *consuetudine*, *gustus* lubidine, & *presentium* præcipue eduliorum invitatione, ut modò dictum; Quamvis eo ipso non excludere possimus *obtrusionem* & *ingestionem* cibi, quæ *infantibus* frequentissimè obtingere solet, à *nutricibus* aut *matribus*, modo per *malitiam*, modo *imprudentiam*: Siquidem hic quoque *consuetudinis* subest titulus, dum *infantes* ita adacti, huic etiam vorationi sæpè haud difficulter morem gerunt.

At verò illa *ἀδνηφαγία*, quæ non tam in *universâ* mensura æque excedit, quam solus *ingestionis* quasi *numerica* præcipitantiâ; ut *nimis cito*, ferè tamen *frustis* immoderatioibus, ingurgitetur *cibus*: Licet hæc *famem* interdum sequatur, tanto tamen magis differt ab ipsa fame, quanto magis non circà ipsum *objectum* aut *materiam*, *satietatis*, quam circà *tempus* solum & *successum* ejus, impingit, adeoque ne *fami* quidem ipsi directè satisfacit.

Vocamus Germani, *primi* quidem generis *ἀδνηφαγίαν* das allzubiele Essen; *posterioris* verò das hastig Essen, geizig essen und einvorgen: *Uberessen* autem, *latiori* quidem acceptione, *priori* adhibetur: Paulo *strictiore* verò, effectui demum *posterioris*, aut *utrarumque* concurrentium, quas etiam tantò certius sequitur, & tunc magis *πλήρωσις* Antiquorum, aut *πλησμονή*, existit.

Quamvis autem *ἀδνηφαγία* nostra, non sit vera aut ipsa *fames*, non negamus tamen propterea, quin *fames* illam ipsam quoque *exsuscitare* & *provocare* possit, & sæpe numerò soleat, ita tantum, ut *initium* quidem edendi, etiam ab aliquali fame fiat, sed *continuatio* longè ultrà illam porrigatur.

Liceat nempè hoc loco *accidentalem* adhuc differentiam *ἀδνηφαγίας* adjicere, à *qualitate* ciborum petitam; Quo videlicet
in,

intuitu alia *simpliciorum* & solitorum eduliorum, alia multiplicium, *opipararum*, variè *conditarum* dapium ingurgitationi indulget: Quod quidem ad *Pathologicum* scopum deinde aliquid sæpè momenti confert, dum *simpliciorum* ciborum abundantia, faciliùs ad tranquillam absorptionem transit, aliorum verò & *turbulentorum* non item. Quibus quidem incommodis etiam *habitus corporis* patientis, *Ætas, sexus, anni tempus, tempestas, potus proportio, excretionum*, & præcipuè *vomendi*, facilitas, plurimum variationis conferunt atquè subministrant.

CAP. II.

Qui sint *ἀδὴφάγοι*.

In *temperantiæ* ut ferè in aliis rebus plurimum expositi sunt qui minimum *exercitiæ rationis* in promptu habent; Ita *edendi* quoque *incontinentiæ*, ferè iidem *obnoxii* observantur: Aut, si utiquè illi aliquando hîc impingant, qui solidioris *rationis* de reliquo non ita rudes haberi merentur, evenit tamen ipsis hic excessus tunc maximè, cum vel non satis hoc ipsum quod agunt, cogitant, vel facili ad sibi indulgendum inclinatione, per ipsam *rationem*, non satis circà hæc negotia instruetam, *dubitant*, an, quantum, & quando, ipsis hoc nocere possit.

Neque tamen solum *rationis* minùs *exercitiæ* hic subest vitium, quandoquidem aliàs *bruta* animalia tantò magis huic *obnoxia* esse deberent; Cum tamen non modò ille, quisquis tandem fuit, *asini* sui exemplo homini sobrietatem suaderi posse putaverit, dum ille quidem non plus, quàm ad necessitatem, bibat: Sed & ex illâ eadem consideratione, humanum admodum errorem committere videatur, qui *Vermes* infantum, uvis passis adedò *obsaturare* speravit, ut illi inde *medii* crepent & *rumpantur*.

Sed apparet reverà potiùs *rationis*, non tamen operosè *comparantis*, hic esse error, ut *opiniones* illas, quas de *Saporum* amœnitate sibi format, sine ulteriore *disquisitione*, sectans, *secun-*

cundum istas velit atque agat; Id est, *sapores* quos maximè *gratos* fingit, etiam plurimum *velit*, seu, ut vulgò vocant, *appetat*, iisque delectetur.

Unde quidem videmus, quod *ἀδὴφαιία* nostræ plurimum indulgeant *passiones*, jam aliquem *saporum* & cupediarum *sensum* exactiorem experti, & quid *gratum* sit, quid *secus*, *sensus* arbitrio distinguere compotes. Neque tamen ipsi tantum, sed *adulti* quoque *saporum*, nescio peritiores dicam, an solum *cupidiores*: Similiter *fæminæ*, ad *sensus* quidem communiter satis acutæ, ad iudicandum verò rectè, hebetes & fastidiosæ.

Confirmatur hoc tantò magis ex eo, quod non modò *minus gratorum* ciborum nulla facile occurrat *aviditas*; Sed etiam contrà, vix ullus homo ita sanâ & constanti sit ratione, quin *unius* cibi satietate jam potitus, alterius, sensibus ad minimum blandientis, invitatione ita tentetur, ut, nisi jam ultra *ἀδὴφαιία* quoque *satur*, de eo quantumcunque adhuc assumere aveat. Quæ quidem *cupiditas* sæpè eo usquè procedit, ut alii quidem non nisi metu cohibente manus abstineant, möchten wohl gerne noch von dieser Speiß essen, wann sie sich trauen dürfften, daß sie sich nicht gar zu weit überladeten: Alii verò palam indignentur, quod dictum non sit prius, hoc edulii genus adhuc allatum iri, & pigeat, quod *non possint* amplius edere, nedum ut esurirent, & tamen hoc quidem ferculo non tam ventriculum, quam palatum suum pascere, cuperent atque averent.

Et hac quidem aviditate *ad edendum*, flagrant ejusmodi, quales nominati sunt, *puelli*, *pueri* *puellæque*, *fæminæ*, *adolescentes*: *Auget* verò illam *Temperamentum* quoque, & *corporis animique* mollis atque laxus *habitus*. Unde quidem *Sanguinei* & *Sanguineo-Pblegmatici*, ad hanc intemperantiam tantò proniores sunt, quò minus noxæ aut incommodi sibi metuere consueverunt. *Ad aviditatem* verò illam *in edendo*, aptius ferè est *Cholericum* Temperamentum; aut in aliis quoque *fames*, cum *dapsili* cibo & apprimè arridente, fortuitò concurrans. *Melancholicis* autem, nisi *invidia* aut *metus* festinationem persuadeat, cibi *peculiare* prorsus, & ferè ipsis solis placens, lenocinium imponat
ne.

neceſſe eſt, ut aliter quàm *moderate* & *tardiùs* edant; ſanè, ſi optio libera detur, potius in *aſſervandis* largioribus reliquiis, earumque repetitis deguſtationibus, gaviſuri, quàm bruto & *ſpurco*, juxta ipſos, impetu & incontinentia, tantum deglutire magis, quam deguſtare aventes.

At verò illi infelices, qui ad *aliorum arbitrium*, atque obtruſionem vorant, *uſiones* ſunt, admodum adhuc minutuli, & quorum ætas ſeptimanis, aut menſium primis numeris, computatur. His ingerunt cibos *ſepè*, aut *multum*, aut *utrumque*, alibi *Nutrices*, modo exſuccæ, modò cuticulam *ſuam* curaturæ potiùs, quàm infantis, modò pigræ & *ſomni* cupidiores: Faciunt verò hoc propterea, ut cibo ſuffarcti infantes, tantò minus alimenti ab ipſis eſſagitant, adeoque nec multum ipſas exhauriant, neque ſomni inopiam faciant. Alibi hoc idem agunt *Matres*, quæ, ut *robuſtum* & benè habitum nanciſcantur infantis Corpus, non ceſſant, illi magnâ cibi copia in hunc finem ſubvenire, cujus nimius tandem uſus, varia mala progignere ac inducere, non magis valet, quam ſolet.

Ultimo loco meminiffe oportet illorum, qui partim *non-naturalibus*, partim *p. n.* occaſionibus inducti, aviditati nimix edendi ſeſe mancipant. Sunt verò *prioris* generis, homines tales, qui vel ab *inopia*, vel ab *inediâ*, ad *plenam* non tantum, ſed etiam *lautam* Diætam, transferuntur: *Posterioris* generis, qui à *Vermibus*, *quartanis*, *Hypochondriacis* affectibus, imò ipſa interdum *Epilepsiâ*, obſidentur.

Quorum primi quidem, admodum frequenter magna mox incommoda ab avidâ ingurgitatione perſentiſcunt, adeò, ut vel inde cogantur, cautiùs hic mercari, & ad minimum ſucceſſivè ab uno extremo ad alterum tranſire, & à tenui atque parco victu, ad ſaturitatem, imò plenitudinem, mutare.

Ridiculum videri poſſet, ſed eſt reverà certum, quod hujusmodi homines, ſepè ab ipſo *otio* occaſionem edendi ſumant, & edant, ne nihil agant: Præcipuè ſi *preſentia* & *copia* ciborum inſtigentur. Sicut etiam in *ſapidioribus* & palato gratis ferculis, ſenſuum ipſorum lenocinium, ſuprà jamdum non ſine cau-

sã notavimus. Unde quidem etiam *temporaria*, imò *fortuita* *ἀδὴρφαγία* occurrit, ut certi solùm ferculi *sapore* deliniti, *hac* ipsa *vice* præter solitum justò plus edant, ita ut intemperantiores de turbâ non vereantur dicere: Sie haben so viel, sich so dick, gegessen, daß sie sich kaum besinnen können; Cui ferè, etiam nihil docti aut moniti, succurrunt remedio illo *Hippocratico*, de salubr. vict. rat. *Qui postridiè cibos eructant, & quibus præcordia, nempè nondum concoctis cibis, attolluntur, iis longior somnus confert.*

Qui à *vermibus* avidi sunt edendi, interdum ad *quoslibet* cibos, *ad edendum in genere*, feruntur; valde frequenter autem ad *certos* præ aliis. Et hi maximè posteriores sunt nostri generis; cum priores etiam verâ *fame* affici credi queant, de *pascen*tibus nempè bonam quantitatem nutrimenti ipsis *vermibus*, ut ad *Corpus* patientium parum inde redundet, illique adeò inde famelici evadant.

Quartanariorum frequentissimè magis *singularis* & *perver*sus est edendi appetitus, quàm vera & simplex *fames*. Unde aliqui quidem veluti confuso & tumultuario appetitu, quicquid effertur, ingurgitant; si tamen optio detur, cupiunt ferè *duriores*, aut *sapidiores* cibos, *carnes* & *pisces* salitos, *fructus* horæos, *acetaria*, & *frigida* magis, quàm calida, *solida* quoque potius, quàm *mollia* & *teneriora*, fercula. Imò exserit sese haud rarò vera *Pica*, seu inordinatus & planè alienus appetitus, de quo jam suo tempore erudite & peritè annotavit *Fabric. Hildan. Cent. I. obs. 37.* quod aliqui non prius à *quartana* convaluerint, quàm *picanti* illorum appetitui satisfieret.

Unde quidem & horum, & *Hypochondriacorum* aliorum, *aviditatem*, ab *acido* simpliciter derivare, jejunum apparere potest; Cum ipsi quoque tales *hypochondriaci*, communissimè non omnium *promiscuè* ciborum appetitu, seu verâ *fame*, afficiantur. Sed magis *certorum, duriorum salitorum*, in specie verò *frigidorum* magis, ciborum, cupidine flagrent, & in talibus demum præcipuè *intemperantiam* suam sequantur.

Epilepticorum hujus generis, præcipua ferè *aviditas*, occu-

pa.

patur circa panem, *secalinum* quidem potius, quam *triticeum*, & longè certius circa panem, quam alios quoscunque cibos, ut propterea nuda & simplex *fames* accusari minimè possit. Terminatur verò talium Paroxysmus quoque, ordinariè in *Vomitum*, quo semicoctum panem, seu *fermentescentem* magis pul-
tem, iterum è ventriculo excutiunt.

CAP. III.

Unde nascatur *ἀδὴνφᾶγία*.

Non evagabimur hîc prolixè in *mechanismos* illos *automati-*
corum qui *pulsionibus* suis, & *pruritu* illodentium, totum ne-
gotium concisa brevitate absolvunt. Cum enim juxtà ipsos, *fa-*
mes nihil sit *intentionale*, *finem* aliquem propositum respiciens,
aut *morali* aliquo & destinato respectu agens, sed *corporeus* so-
lum *mechanismus*, *fibras* ventriculi, hinc œsophagi, deinde fau-
cium, denique linguæ & oris, *pellens*, *pulsans*, *tendens*, *premens*,
vellicans, *agitans*, &c. Propterea nihil quoque hic poterit defi-
niri, donec aliquando desideratissimum illud Schema delinea-
tum prodeat, quod *figuras* particularum *pellentium*, *vellicanti-*
um, &c. & mutuam proportionem *fibrillarum* Ventriculi, œso-
phagi, laryngis, linguæ, &c. ad oculum, imò vero ad circinum,
exhibeat. Postea verò simul omnes illos *Canones* *nissuum*, *ten-*
dentiarum, *vergentiarum*, *irritationum*, subjungat: Denique ve-
rò apicem totius necessitatis *facti*, in eo demonstrat, quod hæc
ita fiant, quia Deus ita voluit. Antiquâ satis Philosophiâ, quam
Græci sub titulo: *θεὸς ἀπὸ μυχᾶν*, jam pridem celebra-
runt.

Interim verò (& donec aliquando desideratissima illa
tabula Smaragdina perficiatur, quâ non modo dicatur, sed de-
monstretur, quomodo quod est superius, sit sicut id quod est infe-
rius, & absoluta voluntas, cū necessitate mechanicâ, connectatur,) nos quidem rusticiore Philosophia contenti, dicemus, quod
ἀδὴνφᾶγία sit ab appetitu, id est, secundum nostram Philosophi-
am, voluntate, non satis benè & exactè pensitatâ, sed primos

tantum sensuum motus sequente, adeoque appetitu inordinato; & mala, moraliter, inquam, mala, inconsiderata, non sufficienter comparata, consuetudine. Verbo, incontinentia appetitus, sive instantanea, sive habituali, & multoties repetita. Quæ ipsa cum in se, malè fundatam aestimationem, saporis grati aut adversi, pro fundamento habeat; nos quidem illam magis pro morali intentionali, speculativa re, habemus, id est, ut vulgò vocant Scholæ, pro Ente rationis perperam ratiocinantis: quam ullo modo pro figurâ particularum, aut textura partium. Unde quidem est, quod sæpenumerò orta alicunde vehemens, fictitia tamen ipsa quoque, nausea, perpetuum fastidium ejusmodi rerum inducere possit, in quibus alias intemperans fuerat & ἀδὴν φάγος appetitus.

Quod ipsum sicuti de nausea certissimum est, quod nempe etiam nuda imaginaria adversitatis alicujus fictio, appetitum etiam legitimum atque justum, subvertere possit: Ita in nostro quoque negotio, cum ἀδὴν φάγος communissimè occupetur circa selectum aliquem, & non in genere, edendo simpliciter, excedat, sed in acceptioribus præcipuè, minùs sibi temperare soleat: Dubium certè nullum superest, quin cibos tales, non ut satiantes purè, sed ut sapos, delicatos, raros, &c. adeoque ex speculativa aut imaginaria magis causa, & appetat, & ultrà modum ingurgitet.

Ubi quidem non ignota est, illa valdè familiaris loquendi formula: Man habe dieses oder jenes so in Gedancken hinein gegeben: Item: Es sey keinem Maul zu trauen, quando videlicet aliorum prægressorum ciborum satietas jam cepit, subsequens verò aliquod ferculum, nudi saporis putativi incitamento, ad ampliùs edendum homines provocat.

Quemadmodum verò omnium, arbitrariarum maximè rerum, facilis fit consuetudo; Ita ἀδὴν φάγος quoque nostræ promptissima talis assuefactio insolescit, ut deinde etiam ex ipsa consuetudine desiderium tale increbescat, & sæpè, aut multum edendi, aviditas, ipsa etiam memoriâ excitetur.

Cu-

Cujus quidem rei exemplum manifestissimum exhibent communiter *pueruli*, aliàs sani & benè habitì; qui, quicquid etiam aliud agant, simulatque edentem aut bibentem conspiciunt, statim ipsi quoque ejus participes fieri avent: Ea tamen cum differentia, ut si edentem aut bibentem aliquem videant, quem non noverint, jam non æquè cupidine illà tangantur, sed tantùm tunc, si notus aliquis id agat, à quo aliquid obtinere sperent: Manifesto rationis sese immiscentis documento.

Certum itaque nobis & firmum potius est, partim *gustus opinionem*, partim *consuetudinis* susceptæ incitamentum, esse *addidnQayias* præcipuas causas. Et *arbitrariæ* quidem, reverà *avidæ*, & veluti *activæ*.

Infarctus verò ab alieno arbitrio productus, & in hoc genere *passivus*, qui infantibus sæpenumerò evenit, ex imprudentia quidem Nutricum ortum suum habet: Potest tamen interim, imò solet haud rarò, fieri, ut ipsi etiam infantes, *gustu* ipso jamtum decepti, copiosæ illi & avidæ comestationi facile obediant, & eo ipso avidi evadant. Tantò magis, si *frixa*, *saccharata*, *mellita*, aut quocunque fallaci *sapore blandientia*, ipsis offerantur.

Constituimus suprà speciem quandam *addidnQayias*, quæ non tam in *continuâ*, sed *discretâ* quoque quantitate, excedendo, justo plus ingurgitet; Quando videlicet etiam minor quantitas eduliorum, magnis & *ingentibus buccis*, stomacho vacuo & constricto, *repentè* obtruditur. Hujus quidem, *causæ* magis ferè sunt *occasionales*, *fames* ipsa diutius tolerata, *festinatio* alia necessaria, *saporis* speciale oblectamentum, *invida* sese fatiandi *cupido*, ne ab aliis fortè præripiatur penus.

Ubi quidem verbo licuerit meminisse, quod languida illa in edendo *segnities* & *tarditas*, communiter bonis moribus molesta sit; Sed hæc quoque *aviditas*, ubi buccis colloque ad tumorem usque *suffarctis*, manus tamen perpetuò in disco, oculi verò, per obliquum, in patinâ & vicinorum discis, anxie laborant, meritò adhuc magis contemnatur. Neque illud sanè injuriâ, quandoquidem hujusmodi incontinentia impo-

tentiam animi haud exiguam prodit, quæ sensui maximè evanido, qualis est gustus, modum aliquem facere non possit.

Sed missis his, transimus ad utiliora, & magis ad nostrum, *Medicum* forum, pertinentia.

CAP. IV.

De Noxis *addn̄ Φαγίας.*

Loquitur titulus Disputationis nostræ, de *Intemperantia* edendi, *nocua*. Ubi non aequè *morum* censuram agere, in hac quidem Cathedrâ, suscipimus, ut turpitudinem aliquam in incontinentia illâ notemus: Sed fert potius institutum nostrum, ut de *Corporalibus* damnis, nimiam quantitatem & præcipitem infarctum Ciborum, sequentibus, agamus, adeoque, quomodo *Corpori noceant*, evolvamus.

Perficiemus hoc credo commodissimè, si alimentorum assumptionem & distributionem justam debitamque pro norma ponamus, & quomodo *addn̄ Φαγία* nostra ab istis exorbitet, conferamus.

De *justa* itaque & debita alimentorum *assumptione* & *Distributione*, notari debent, 1) Ciborum in ore ipso prima *preparatio*, quæ *masticatione*, & *Salivæ* sufficienti admixtione, absolvitur. 2) Deglutitorum Ciborum placida & *tranquilla* in ventriculum *receptio*, & in eodem *retentio*. 3) *Detentio* Ciborum in ventriculo ad justum tempus, nempe donec eorum conveniens *resolutio* fermentatoria, maximam partem absoluta sit. 4) *Fermentationis* hujus ipsius, conveniens, & nihil perturbatus, *successus*. 5) *Resolutorum* ita Ciborum tempestiva *distributio*, per reliqua tenuia intestina, ad meatus chyliferos.

Harum conditionum quæcunque tandem defectum aliquem patiat, non sine metu successuræ ulterioris molestiæ, imò periculo gravioris noxæ, id ipsum experitur; Eo tamen ordine, ut quo magis jam progressa ciborum promotio, serò demum, remoram, aut turbationem aliquam subit, eò majoris quoque damni, seminia inde pullulare soleant.

Quam-

Quamvis enim *comminutio*, quæ per *masticationem* peragitur, ad ulteriorem intimam resolutionem ciborum in pulcillæ teneritudinem, utique haud parum conferat; Posset tamen paulò diuturnior *mora*, hunc usum, si deficeret, resarcire: Sicut etiam *Salivæ* commixtionem, sub commasticatione, compensare posset deglutitio ejusdem, *post cibos* jam in ventriculum demissos: Cum verò in *Oeconomia* animali, plurimum prorsus intersit, inter id quod fieri *posset*, & quod fieri *solet*; notandum illud est hic quoque, quod si vel maxime sæpissimè *Compensationes* tales, commisso *errori* in subsidium adhibeantur, nihilominus non ita rarissimè evenire quoque soleat, ut defectus ejusmodi nullâ vicariâ ope sublevatus, tandem in gravius damnum exasperetur: Siquidem, quocunque horum defectuum, debita *concoctio* intercipiatur, nihil certius inde sequitur, quam *oneratio Ventriculi*, per cruditates, aut colliquamenta fœda, è *Cibis*, non debite fermentescentibus, prognata.

Deglutitio verò, & *susceptio ciborum* in ventriculum, si minus moderatè fiat, infert jam præsentiora incommoda. Cum enim *Ventriculus naturaliter* sit *vacuus* & contractus, & tantum non naturaliter ita distendatur, ut *Cibis* locum atque receptaculum præbeat: Oportet propterea hunc transitum è contractione ad *distensionem*, moderatè & successivè fieri. Secus enim si agatur, oritur facillimè actualis *Ventriculi renisus*, qui non modò ulteriori ingestioni resistat, sed etiam non rarò ad illud, quod jam intrusum est, iterum expellendum atque excutiendum, tendat & progrediatur.

Similiter, cum *concoctio* seu resolutio *Ciborum* in *Ventriculo*, sufficientem *moram* requirat; si ex ejusmodi perversa & præmaturâ *irritatione*, *Ventriculi præceps contractio* aut *renisus* subsequatur, excutiuntur ex ipso *Cibi*, antequàm ad *resolutionem* necessariam pervenerint.

Imò, cum ipsa illa resolutio, *fermentatoria* existat, quæ *turgescientiam* subtilissimè spumidam post sese trahat, à quâ major *tensio* & *expansio* *Ventriculo* inducitur: Quando hic jam ipsa præcipitis ingestionis molestia irritatus, ad refractarium *renisum*

sum restringitur: Augescit hoc tanto magis, quando increbe-
scens illa *expansionis* energia, præcedens fastidium duplicat.

Ubi nimirum utique memori mente tenenda est, magna illa vis, quæ ab huiusmodi *fermentativo spumido* orgasmo, ad expansionem, tum materiæ fermentescentis, tum consequenter *continentis*, sese exerit: quam quidem jam ipse *Hippocrates de Natur. puer.* anotavit: nostris autem temporibus, curiosissim⁹ *Boyleus*, qui pisorum, ad *germinascentem fermentationem* mace-
ratorum, tam violentam expansionem expertus est, ut non ita numerosa horum quantitas insigne pondus impositum sursum extulerit; unde quidem etiam non modò probabile est, quod ejusmodi *expansio* sub actu *concoctionis* magis invalescens, majorem etiam *renisum* ventriculi, augmento nempe hujus nifus respondentem, ordinarie quoque requirat; aut si hic deficiat, *inflationes* ejusdem formet, ut vulgo è *flatulentia*, hoc maxime tempore sese exerente, notum est: sed edit hæc ipsa *turgesfactio*, tanto graviores turbas, si expansio illa ventriculo jam *irritato*, & distensionis ulterioris pertæso velut ac impatienti, obtin-
gat.

Si quoque ita insufficienter concoctorum ciborum, in-
tempeſtiva expressio *versus inferiora* subsequatur, evenit fa-
cile unum è duobus incommodis, nimirum, ut vel 1. eodem impetu, quo susceptum est festinatæ expulsionis è ventriculo incommodum, *propulsio* quoq; ulterior per intestina tenuiora, arctiora, & veluti brevioris periodi motûs, continuetur vel ad minimum 2. *crudus*, & nondum sufficienter attenuatus, *fermentatus*, ad mixtionem animaleam nondum sufficientem ini-
tiatus, chylus, partim in ipsis *intestinis* tenuioribus, prævalida adhuc fermentescentia, *flatus*, *tormina*, *borborygmos* producat, aut contrà, *lentore* mucido concepto, molestam adhæſionem, viscosis cruditatibus generatis, ibidem efficiat, quæ & *tormini-
bus*, & *Diarrhæis* ansam præbeat.

Ex his quidem veluti fontibus, profluunt varia illa peri-
cula & damna, quæ *αἰδνηφρυία* consequi solent. Primum ho-
rum & veluti simplicissimum, est molestus ille *tensionis*, com-
pres-

pressionis, renifus, sensus; quem patientes jam adultiores, imo annosiores, pro vario ejus gradu, variis etiam loquendi formulis, exprimunt, dum dicunt: Sie haben dem Essen gar zu viel gethan, sich so dick gegessen, daß ihnen der Bauch dähne, oder thöne: quod quidem sæpè adeo manifestum est, ut non modo viri nodulorum thoracis reseratione, angustia illi succurrere suscipiant: sed etiam foeminae, magna ejusmodi arctatione obruta, thoracum illorum loricatorum, osit 9 nimirum balænarum subtextorum) relaxatione, sibi consulere necesse habeant.

Inter *fœminas*, plurimum incommodi affert *αδδηφαια*, *pregnantibus*; quæ quidem proinde, si in conviviiis palato nimium indulgeant, quasi ordinariè modò dicto huic, si non gravioribus incommodis, obnoxia observantur.

Proxima, sed altioris jam fastidii confectionaria, sunt, *angustia* nauseabundæ quas quidem exprimunt, es sey ihnen übel, hätten so viel, von dieser oder jener Speise hinein gegessen, wolten daß es schon wieder heraus wäre, wenn sie sich nur übergeben könnten &c. sub quo etiam fastidio erumpunt non raro ructus, cum aliquo, sed ferè momentaneo solum, levamine.

Si verò minus succedat *repentinus* talis renifus, fieri solet, ut *languidior* quidem, sed tantò diutius continuans, talis tensio, *pressionis* instar, sequatur, ut conquerantur, es liege ihnen wie ein Stein im Magen, Bley-schwer, drücke wie ein Klotz &c. cum concurrente communiter *morbido adpectu*, appetitus reliqui maxima dejectione, aut ad minimum quoties denuò aliquid assumunt, non modo prompta saturatione, sed etiam sensus illius *urgentis pressorii* instantanea exasperatione.

Prout hæc duo posteriora pathemata, modo *violentius*, modo *contumacius*, ingravescent, succedunt, priori quidem (fastidio nempe illi magis activo & anxio) *cardialgiae* vehementiores, *nauseæ vomibundæ*, & tandem ipse *vomitus*: qui quidem, si in subjectis aliàs non benè ad hanc excretionem dispositis, contingat, aut tardiùs demum, post longum molimen erumpat, deinde *nihil moderatum* fert: sed vel simul & semel, gravissimis ventriculi subversionibus, vel *diuturnis, repetitis*, facillime recrudescantibus, *vomitibus*, ansam præbet.

C

Imò,

Imò, si *viscidus* talis *lentor* unà concurrat, qui vehementibus illis ventriculi torsionibus nihil obediat; non levis inde patet aditus, ad *cachectica* turbatæ concoctionis & distributionis con-
fectaria, *febre* quoque *stomachales*, *icterum*, *colicam*, & alios *tor-*
minosos affectus.

Languidus verò ille, *fastidiosus* ventriculi renifus, si præci-
pue cum *viscida* tali tenaci materia concurrat, vergit in *flatulen-*
tam ventriculi & intestinorum atoniam, & varia, inde subna-
scentia *chronica* & languida morborum genera. Inde enim *ap-*
petitus imminutio indies major; aut, si maximè præsens hoc in-
commodum tollatur, remanet facillimè, imò communiter, *aiu-*
tarna talis, etiam ad leviores hujus generis excessus, *sensibilitas*:
quæ quidem, quò magis posthàc invalescit, eò facilius transiit
in verum *habitum*, qui non nisi ægerrimè, multo quoque studio
& arte, corrigitur.

Tolerabilissima fere est ab ejusmodi oneratione ventricu-
li, ejusque maturiore, sed impetuosa, excussione subsequens *a-*
versio ab illo genere edulii, in quo fortè excessus eminentior
admissus fuerat.

Quemadmodum verò in *tenerioribus* Corporibus, omnes
ejusmodi noxæ, & irritationes quoque longè sunt sensibiliores,
quàm in robustioribus; Ita eveniunt etiam mala hæc longè
promptiùs & violentiùs, *Infantibus*, aut *pueris*, aut denique *fæ-*
minis: Antè omnia verò, si *tenerior* Corporis constitutio, aut
scrupulosior de reliquo *Dieta*, unà intercedat, utpote quibus sub
circumstantiis, longè major sensus, etiam leviorum errorum
fese exferit.

Et nocet profectò quamplurimum *adnQayla Infantibus*,
qui etiam inde promptè incurrunt *vomitibus*. Ubi quidem vul-
gus proverbium illud in ore habet: *Spey = Kinder, Gedenh =*
Kinder: Sed nihil aliud illo ipso inferunt nisi, quod quidem
infantes tales, si affatim edant, interdum verò *revomant*, sic
satis *augescere* observentur. Nequaquam tamen illud sine
multiplicibus ipforum infantum *angustiis*, *cardialgiis*, *languori-*
bus, *æstuationibus*, *quiritationibus*. Et hoc tantò magis quo *im-*
peditius vomunt, aut accidentales difficultates, mobilitatem
materie remorantur. Illud

Illud sanè in confesso est, quod hujusmodi infantes, nisi *nimio* alimenti infarctu onerarentur, minimè vomituri essent: Quod verò vomant, proficiscitur vel ab ipsa nimia *expansione* ventriculi, cujus impatiens Natura, impetuosa ejus contractione, excutit simul & semel, quod molestum est: Vel oritur à *cruditatibus* insufficientis concoctionis, quæ nauseam talem, & mox vomitum provocant. At verò, quod hæc alterutra, vel utraque, molestia, actuali vomitu exoneretur & depellatur, actus hujus *utilis*, & ulteriorem graviolem læsionem *præoccupantis*, autor, est ipsa *Natura*. Sicubi ergò *αδδν-Φαγία* infanti evenit, cujus natura minus vegeta, minus agilis & prompta seu alacris, existit, adeoque maturam illam excussionem superfluitatum harum negligit; sequitur tantò certius aliquid ulterioris periculi aut damni, de serie superiorum enarratorum pathematum.

Notum certè est, quantas turbas, etiam adultis & robustis corporibus, exhibeat difficilis successus vomendi. Ubi *Cardialgicæ* angustiae, & *anxietates* gravissimæ, haud rarò ita dejiciunt patientem ut mortis instantis periculum, tam ipsi, quam adstantibus, adesse videatur: Adspectus interim, cum summo *pallore*, veluti *cadaverosus*, oculi profundi, nares contractæ, tempora subsidentia, *sudores frigidi* frontis, *vertigo*, animi summa dejectio, imò interdum mentis titubationes.

Talia quidem si infantibus quoque eveniant, non longè absunt ipsæ omninò *Convulsiones*, modo *internæ* magis, hypochondriacæ, *sorminosæ*, cum repentinis *clangosis exclamationibus*, *singultuosæ*: modò externæ, quas *Epilepticas* vocare solent.

Unde quidem stolidæ prorsus audaciæ sit coeptum, superfluo infarctu onerare infantes, ut vomant, adeoque feliciter augeant: Siquidem non vomitus in se, infantibus prod. est, sed tunc demum, si nimia ingurgitatione oneratos, ita exoneret atque sublevet. Quod quidem longè prudentius à priori cavetur, ne videlicet opus ipsis sit vomitu, si ventriculus nullis superfluitatibus prægravetur. Quando enim vomitus ille non ita succedit, & tamen nimia illa ingestio continuatur non potest, quin alia, de suprà dicto censu, mala, infantibus inde eveniant,

Sunt verò infantibus ex his maxime familiaria *tormina*, & *varie Diarrhæe*, *Lientericæ* quoque, seu nihil concoctorum Cibariorum excretiones. Quibus quidem opportunè ferè concursat tantum Cibos ultra assumendi *fastidium*, ut non modo ipsi eosdem aspernentur, sed etiam ingesturis aliis, & oris pertinaci clausura, & manuum, pedumque renisu, quantum possunt reluctentur.

Ingravescunt autem hæc mala, si Infantes de reliquo *alvi segnioris* existant, aut remediis *adstringentibus* intempestive his occurratur. Ita enim vel antequàm *Diarrhæe* percurrant, vel quando temere suppressæ sunt, facile *convulsivis* affectibus, aut *febrilibus* exæstuationibus occasio suppeditatur.

Quò segnioris verò *indolis* sunt infantes, eò certius & citius contrahunt ex *ἀδδὴσφαια* lentas viscidas *obstructiones* & infarctus glandulosorum viscerum, & hinc modò *cachectica*, modò *atrophica*, *confectaria*, cum abdomine ferè non ita extuberante, sed tamen admodum *duro*. Illa verò *abdominis* infantum *tensio*, quæ cum insigni *extuberantia* ejusdem conjuncta est, & reliqui corporis *contabescentiam* comitem habet, ducit ferè magis ortum à *potu* nimis *intempestivo*, frigido, præcipuè *nocturno*.

Quemadmodum verò haud temnendum malum *ἀτρονία* Ventriculi atque Intestinorum, quæ à *quantitate* nimia, & ulteriore expansione ciborum ita ingurgitatorum ortum ducit, & *flatulentia*, atque *cruditarum* receptatrix evadit. Ita *irritatio* quoque, *ἀτρονία* huic modò opposita, modò subordinata, & in subsidium substituta sæpenumerò haud exiguas, sed altioris considerationis turbas post sese trahit. Imò verò ipsæ *cruditates*, è *malâ*, insufficiente, interrupta, *concoctione* pullulantes, fovent & hæc pathemata circa primas vias, & bonitatem ipsius massæ reliquæ humorum, seriùs ocys turbant & inquinant.

Prævalet autem tantò magis unumquodque harum læsionum genus, quando *qualitas* ciborum ita excessivè ingestorum, in se, à concoctionis placidæ & tempestivæ legibus aliena, cum *quantitatis* vitio concurrit. Ita enim si assumpta

ta-

alia fermentationi valde obnoxia sint, *sacharata mellita, fructus boræi*: Aut viscosæ densitati suscipiendæ apta, ut varia *frixa, pingua, sicca, dura, pasta* vappidæ, *ova* ad duritiem cocta: *Piscium* varia genera, &c. Ibi, si ipsa *quantitas* nimia, debitam concoctionem eludit; evertit illam tantò promptius atque magis *qualitas* ejusmodi aliena, quæ hæc ratione nihil, nisi multiplicem læsionis ejusmodi intensiorem, imò sæpenumero *multiformem* diversorum accidentium concursum, parturit atque promovet.

Diximus superius aliquid, de insignibus illis damnis, quæ foeminis *gravidis* ab *ἀδδνφayία* evenire possunt, de quo adhuc duo verba subjicere, è re nostra fuerit.

Fœmina quæ utero gerit, cum non modo *proprii* sui corporis & sanguinis, sed simul *embryonis* sui, *nutritioni* satisfacere necesse habeat, eget utique copiosiore alimento, quam alia quælibet, utero nihil gerens: Et hoc quidem tantò magis illis mensibus, quibus incrementum Corporis admodum *festinato augmento* increbescit, nempe quatuor aut quinque *postremis*. Quamvis autem hoc reverà sese ita habeat, servandus tamen est utique modus in assumptione *successiva*, ut pededentim quoque eidem assuefiat Venter, prout successivè demum magis magisque usus est largiori ejusmodi Nutritioni. Quod ipsum si negligatur, & *ordo* debitus hoc loco pervertatur, ut turbæ illæ ingurgitationem præcipitem excipere solitæ concitentur; prognascuntur inde non tantum *in genere* majora gravamina, dum in corpore prægnante *angustia* omnes tantò citius exsuperant; sed excitantur etiam non ita difficillimè, ex ejusmodi moliminibus *torminosis spasticis*, suffocativis, altiores commotiones, ipsi *utero & fœtui* periculosa.

Nequè verò multò minora sunt, illa damna, quæ personis *tenui victui* assuetis, ab *ἀδδνφayία* eveniunt; Tolerabilioris tamen eventus, si *sanis* cæteroquin accidunt: *Periculosi* verò, & sæpè *incipitis*, si illis obtingant, qui à *morbo* exhausti, mortali voracitate sese obruunt, & gravissimè illa Symptomata *debiles* adhuc, & à periculo nuper exantlato *trepidi*, denuò incur-

Illis quidem, qui *sani* in hanc difficultatem prolabantur, eveniunt, *angustiae Cardialgicae, suffocativae, anxietates, vertigines*, saepe tam repentinae, & simul immanes, ut vel *veneni* assumpti suspicionem inde natam meminerimus; Qui ad *Convulsiones* alias proni sunt, *motus Convulsivos* inde quoque facile perpetiuntur. Exit turba haec in *vomitibus utilissimè*, & cum praesentaneo levamine: Sin minus, cooritur ferè *dolor capitis* satis vehemens, & emicant *febriles*, ad minimum *ephemeri*, calores: Solvitur denique successivè impetus, *quiete*, & superveniente *somno*.

Fiunt haec omnia incommoda facilè, si *alvus sicca* & obstructa fuerit; & consopiantur iterum tantò promptiùs, quando haec *liberata* est.

Illi verò, qui à *morbis* gravibus vix erepti, *ἀδδηφαια* peccant, & haec talia patiuntur, & periclitantur inde tantò gravius, quò major fuit excessus, & quo impeditiùs, *utilis* illa excussio magis immediata, per *vomitum*, subsequitur.

Imò verò, fit non ita rarò etiam, in ipsis, *acutis* praecipuè & fonticis, *morbis*, ut *ἀδδηφαια* onerati patientes, in pessimum statum devolvantur; quinimò irreparabilem totius affectus deteriorationem, ab hoc veluti novo principio ordiantur. Cum enim in ejusmodi affectibus, *abstinentia* illa à cibis; contra communem opinionem, non aliquod Symptoma aut *passivum* quid, sed *utile* potiùs, & certo modo *necessarium* sit, uti *D. D. Praeses* in Progr. de *abstinentia ciborum in morbis acutis*, latius consideravit: Turbatur hanc praepostera abundantia ingestione Ciborum, non modò generalis *intentio* morbi, sed etiam speciosissimus ille *secretionum & excretionum* necessariorum successus, ut toto *ordine* sollicitorum illorum *Motuum* confuso, pessimus exitus subsequatur. Unde quidem non meretur admirationem, quod saepè observetur, Patientes in *morbis acutis*, hactenus debiles, circa *criticos & suspectos* dies, aliquando *mentis* quadam *emotione* affectos & statum suum *tolerabiliorem* laudantes, simulque cibum poscentes, ac avidè ingerentes, paucis saepè horis post, interire.

Gra.

Gravissimè verò omnium habent hęc illi, qui ex *immani & extremâ fame*, denuò ad cibos deveniunt: quibus quidem ad aliquam satietatem edere, certissima *mors* esse observatur, ut historię abundè confirmant.

CAP. V.

Damnorum medicatio.

Quemadmodum turpius censetur, hostem per labores & pericula, temporisque & sumptuum dispendia, rursus eicere; utpote qui vix, nisi per imprudentiam, negligentiamque admissus fuerat: Ita utique melius longè in omni negotio est, non errasse, quam errorem operosè demum iterum resarcire. Applicamus hoc meritò ad nostrum præsens propositum, & pro optimo in hoc genere Consilio commendamus, *Temperantiam & moderationem*. Rectissimè sane in hunc sensum consuluit Hippocrates, loco sup. alleg. ἀσκησις ὑγιεινῆς, ponens, in ἀκοσίῃ τροφῆς, καὶ ἀουσίῃ πόνων in edendo citrà saturitatem, & laborando citrà otium. Unde quidem præsentissimum remedium contrà ἀδδνηφαιγίαν esset, illam minimè committere: Sed, quemadmodum *anima consiliorum* omnium, est εὐπραγία καὶ εὐπορία, ut nimirum πρακτὸν, factu possibile seu facile sit, quicquid suadetur: Ita in nostro negotio, nihil propemodum ab omni sanâ spe magis alienum est, quàm *obsequium* illud abstinentiæ & moderationis. Quod profectò in multis ejusmodi rebus quotidianæ observationis est, dum *segnibus & otiosis, labores & motus, iracundis tranquillitas, voracibus moderatio, luxuriosis temperantia*, ita periculosè suadentur, ut, si severiùs hæc ab ipsis exigas, pro hoste habearis. Interim si utique fortè fortuna, unus vel alter autrem præbeat, habeat sanè hoc etiam consilium locum, quem meretur.

Subjungemus alterum, quod quidem & gratius paulò est, & ubi primum consilium non habuit locum, commodè in subsidium vocatur. *ῤῆον πληροῦσαι ποτῶν ἢ σιτίσιν: Tolerabilius esse*

PO.

potu expleri, quàm cibo, monet Hippocr. 2. aphor. 11. Ratio est in promptu, quia potulenta quaquaversum facilius depelluntur, nequè tam *stataris corruptelis*, sive *fermentativis*, sive *vappidis*, exposita sunt. Cum verò hæc ipsa incommoda, *stataris* inquam ejusmodi corruptiones, *Cibus* tanto magis certiusque eveniant quò minùs sufficiente vehiculo potulento, veluti *dilui* atque *lubrici* redditi sunt: Ex usu proinde est, *proportionato potu* ipsi quoque *ἀδδὴ φάγλα* subvenire.

Habet hoc præcipuè locum in ingurgitatione illâ *parvæ* quantitatis in univèrsum, sed immodestis tantum *frustis*, factâ: aut assumptorum illorum, quæ in *densam* quandam *spissitudinem*, pauco humore turgescunt, quales sunt *variæ pastæ pingues*, *calidæ*, *frixæ*: Quæ sæpenumerò, sine potu proportionato, assumptæ, graves mox turbas concitant: Subjuncto verò eodem, longè minùs, imò nihil, nocent.

Cavendum tamen hic quoque est, ne *potus* ipse immodestis *haustibus* pariter ingurgitetur, sed successivè & repetitis potiùs vicibus: Sit ille præterea *materialiter* quoque conveniens, consuetus, aut calidus, vinosus, &c.

Facilitat ad minimum potulenta illa *lubricitas* & emolli-tio, faciliorem *rejectionem* nimii infarctus, per *Vomitum*. Quod quidem *tertium* hic est præsentius consilium, si jam eò processerit noxa, ut minus tolerari posse videatur, aut mitescere, effectuum impetus.

Imò verò, est quidem hæc ipsa maximè ferè tolerabilis ad vomitum ciendum methodus, ut etiam *coacti* assumant potum, præcipuè *concoctum*, unde quidem ab ipsa *nausæa* bibendi & deglutiendi, tanto promptius suscitatur, *vomitum*, quem demum per alia remedia directe *Emetica* provocare, languidius sit cœptum: Non inconsultum tamen, si aliâ sponte sequi recuset.

Expedit vero quamplurimum, *alvum* quoque liberari, si clausa sit, aut lenissimè provocari. *Stimulatio* verò *gravior*, non secura est, *Colicarum* spasticarum metu.

Vomitum verò, aut *Diarrhæas* post aliquod longius intervallum emittentes, *adstringentibus* iterum cohibere, minùs longè securum est; sed sufficit, *tonicis*, temperatè *aromaticis*, *nervinis*, *vino tepido aromatizzato*, & tunc temporis moderato *aliquo anodyno*, subvenire: Reliquum verò illo remedio *polychresto* absolvere, quo *multi magni morbi*, teste Principe Medico, *curantur*, *Abstinètia*, & *Quiete*.

Ua 5316

ULB Halle 3
004 109 724

Sb

1017

37
~~26~~

NATURALIS MEDICA;

PHARMACOLOGIA

OPUS OPERAN-
TIS, NOCUIA.

SCIENTE,
SAPIENTISSIMO;
IN AIDIO AC DOMINO;
D. WILHELMO,
SACRO S. R. ELECTORATUS
SACRO, E. R.

INSTITUTUS MEDICÆ
IN AIDIO
SACRO SIMI VIRI
D. NESTI STAHL,
PUBL. h. t. DECANI,
SACRO S. R. AETATEM COLENDI,
SENTIA

Honores, Jura, ac Privilegia
effendi,
horis ante- & pomeridianis
acquisitioni proponet

D. G E L, Hervordiensis.

hr. Henckelii, Acad. Typ.

